

**VI Seminarium
Historyków Filozofii Polskiej
Filozofia a religia. Inspiracje - krytyka
Lublin (KUL) 23 – 24 września 2013
Abstrakty**

Sekcja II

Andrzej Wawrzynowicz (UAM), *Religia w refleksji filozoficznej mesjanistów polskich XIX i XX wieku*

Referat podejmuje zagadnienie ogólnej roli i znaczenia religii w refleksji głównych przedstawicieli mesjanistycznej myśli polskiej XIX i pierwszej połowy XX wieku. Celem wystąpienia jest wyjaśnienie specyfiki integralnego powiązania perspektywy religijnej i filozoficznej w kolejnych stanowiskach tego nurtu oraz zbadanie genezy tego fenomenu. Argumentacja niniejsza sięga w tym celu zarówno do problemu bliższych związków koncepcji mesjanizmu polskiego z szerokim kontekstem ideowym nowożytnej filozofii historii, jak również do kwestii pierwotnych judeochrześcijańskich korzeni mesjanizmu. Pierwszy z wymienionych planów teoretycznej analizy omawianego zagadnienia akcentuje filozoficzny rys samookreślenia się doktryny mesjanizmu w jej charakterystycznej polskiej odmianie. Zawiera on przede wszystkim próbę rekonstrukcji całego kompleksu metafizycznych komponentów ideowych tworzących teoretyczny szkielet doktryny. Drugi plan czyni z kolei zasadniczym przedmiotem zainteresowania uniwersalny kontekst religijny omawianej koncepcji. Chodzi w nim więc o historyczny rozwój idei mesjanizmu w głównym i pobocznych (heterodoksyjnych) nurtach myśli chrześcijańskiej z jednej strony oraz w judaizmie i rozmaitych odmianach mistyki żydowskiej (zwłaszcza nowożytnej) z drugiej strony. Całość analizy dostarczyć ma finalnie przesłanek do częściowej redefinicji samego pojęcia mesjanizmu polskiego.

Wiesława Sajdek (KUL), *Jedność filozofii i religii w perspektywie eschatologicznej. W kręgu myśli J.M. Hoene-Wrońskiego*

Zdaniem J.M. Hoene-Wrońskiego perspektywa eschatologiczna wyznacza kierunek ewolucji, w którym cała rzeczywistość przechodzi proces ostatecznego zjednoczenia w Absolucie. Pojęcie takiego kresu, stanowiącego pełnię istnienia, a zarazem pełnię poznania, było obecne w systemach spekulatywnych epoki, w której żył i działał Józef Maria Hoene-Wroński (1776-1853). Poszukiwanie transcendentálnych zasad poznania, regresja analityczna, jest tożsame zdaniem Wrońskiego z szukaniem podstaw możliwości istnienia bytów. Określenie warunków ich istnienia oznacza ich tworzenie, w planie idealnym, wedle „prawa tworzenia”. Działając zgodnie z nim człowieka zmierza ku pełnej autokreacji, w perspektywie kolejnych epok historii ludzkości osiągając nieśmiertelność.

W ten sposób pełnia poznania, wiedza, a więc poznanie prawdy, ostatecznie oznacza dokładnie to samo, czym jest doświadczenie prawdziwego dobra, o którym naucza religia. Będzie to uniwersalna religia Parakleta, ewolut historycznego chrześcijaństwa, podobnie jak pełnia wiedzy oznacza doskonałą jedność architektoniki uporządkowanej wedle swych celów i metod, licznych gałęzi ludzkiego poznania.

Piotr Bartuła (UJ), Chrześcijański liberalizm Augusta Cieszkowskiego

August Cieszkowski znany jest przede wszystkim jako twórca inspirowanej heglizmem, a następnie przetworzonej w millenarystyczny schemat filozofii dziejów, w mniejszym zaś stopniu dostrzega się w nim myśliciela wypowiadającego się na temat fundamentalnych zasad podtrzymujących rozwój cywilizacji. Tymczasem, zdawałoby się oderwana od prozy życia codziennego, wizja Królestwa Bożego na ziemi wyrażała, oprócz żarliwości religijnej, pro-cywilizacyjną opcję wpartą gruntownymi przemyśleniami z zakresu filozofii politycznej, polityki i ekonomii. Referent przedstawia Cieszkowskiego jako godny naśladowania przykład rozwiązania rzekomego konfliktu pomiędzy chrześcijańską myślą społeczną a liberalizmem. Podejmuje także próbę odpowiedzi na pytanie: jak być konserwatywno-liberalnym-socjalistą.

Piotr Guguła (UJ), *Rodzimowierstwo słowiańskie w filozofii narodowej Karola Libelta*

Karol Fryderyk Libelt znajduje się w zacnym gronie twórców filozofii narodowej. Jego koncepcja filozofii słowiańskiej zasługuje na uwagę z wielu powodów. Jest jednak jeden naprawdę istotny i zarazem ciekawy, a który zdaje się być do tej pory pomijany lub traktowany nieco po macoszemu. Mowa tu o zawarciu przez Libelta w swojej myśli, elementów słowiańskiego rodzimowierstwa, przez co termin „polska filozofia narodowa” lub „filozofia słowiańska” nabiera w tym przypadku jeszcze mocniejszego wyrazu.

Referat ten jest zatem próbą wskazania i omówienia wątków etnicznych wierzeń słowiańskich, które w mniejszym lub większym stopniu zostały zawarte w koncepcji poznańskiego filozofa. Jak się bowiem okazuje, chociaż to religia katolicka miała być przyszlą religią państw słowiańskich złączonych w federację, to Libelt wcale nie mówił o katolicyzmie w wydaniu ortodoksyjnym, a wręcz przeciwnie. Mówił o religii, która miała być pewnego rodzaju syntezą wierzeń chrześcijańskich i przekonań, przesądów oraz wierzeń ludowych.